

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2014. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Daha fazla bilgi için, bu belgenin sonunda bulunan yazarın telif hakkı ile ilgili kısmı okuyabilirsiniz.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2014. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Mahkeme İctihadına Dair Bilgi Notu No. 170

Ocak 2014

O'Keeffe - İrlanda [BD] - 35810/09

Karar 28.1.2014 [BD]

3. Madde

Pozitif yükümlülükler

Devletin, bir öğretmeni tarafından istismar edilen Devlet Okulu öğrencisini korumak için uygun mekanizmalar oluşturmaktaki başarısızlığı: ihlal edildiğine

Olay – Başvurucu, Katolik Kilisesi'nin mülkiyetinde ve yönetiminde olan, devletin finanse ettiği bir Devlet Okulunda öğrenci olduğu 1973 yılında, bir öğretmeni (LH) tarafından cinsel istismara tabi tutulduğunu ileri sürmüştür. Devlet Okulları, İrlanda'da ilkokulların bir türü olarak on dokuzuncu yüzyılın başlarında kurulmuştur. Bu okullar doğrudan devlet tarafından finanse edilir, fakat devlet, bir patron ve yerel temsilciler tarafından ortak olarak yönetilir. Bu sistemde devlet, mali kaynağın çoğunluğunu sağlar ve müfredat ve öğretmenlerin eğitim ve nitelikleri gibi konularda düzenlemeler yapar; fakat okulların çoğu, yöneticiyi (her zaman bir din adamı) atayan din adamlarına (patron) aittir. Patron ve yönetici, öğretmenleri işe alır ve işten çıkarır.

LH, istismara uğrayan diğer öğrencilerin şikayetleri üzerine 1973 yılında işinden istifa etmiştir. Bununla birlikte, o dönemde Eğitim ve Bilim Bakanlığı şikayetler hakkında bilgilendirilmemiştir ve polise hiçbir şikayette bulunulmamıştır. LH, 1995'teki emekliliğine değin çalıştığı başka bir Devlet Okuluna geçmiştir. Başvurucu, maruz kaldığı tacizi bastırmıştır ve başka bir eski öğrencinin şikayetine ilişkin bir polis soruşturmasının ardından aldığı danışmanlıktan sonraya, 1990'ların sonlarına değin, yaşadığı psikolojik sorunlar ve maruz kaldığı taciz arasındaki bağlantıyı fark etmemiştir. 1997 yılında polise ifade vermiştir. LH nihayet başvurusunun gittiği Devlet Okulunun 21 eski öğrencisini kapsayan 386 cinsel istismar suçuyla suçlanmıştır. 1998 yılında 21 örnek suçlamadan suçlu bulunmuş ve bir dönem hapis cezasına mahkum edilmiştir.

Daha sonra başvurucuya Suç Sonucunda Oluşan Zararları Tazmin Kurulu tarafından tazminat ödenmesine ve başvurusunun LH'ye karşı açtığı bir davada zararların ödenmesine karar verilmiştir. Başvurucu ayrıca çeşitli devlet yetkilileri bakımından ihmal, dolaylı sorumluluk ve anayasal sorumluluk iddiasıyla tazminat

davası da açmıştır (teknik nedenlerle Kilise'ye karşı dava açmamıştır). Fakat ilk derece mahkemesi, 19 Aralık 2008 tarihinde Yüksek Mahkeme tarafından onanan bir kararla bu iddiaları reddetmiştir. İlk derece mahkemesinin bu kararı, temel olarak, İrlanda Anayasası'nın okulların işletilmesinin patron ve yöneticinin temsil ettiği çıkarlara bırakılmasını açıkça öngördüğü, ihmâl iddiası bakımından davanın yöneticiye karşı açılmasının daha uygun olduğu ve yöneticinin devletin değil Kilisenin görevlisi olarak hareket ettiği gerekçelerine dayanmıştır.

Başvurucu, Avrupa Mahkemesi'ne yaptığı şikayette, *başka şeylerin yanı sıra*, devletin temel eğitimi kendisini istismardan koruyacak şekilde yapılandıramadığından (Sözleşme'nin 3. maddesi) ve devletin kendisini korumadaki başarısızlığını tespit ve tazmin ettiremediğinden (13. madde) şikayetçi olmuştur

Hukuki Değerlendirme – 3. madde

(a) Maddi yönden: Temel eğitim çerçevesinde, gerektiğinde özel tedbirler ve güvenceler aracılığıyla çocukların kötü muameleden korunmasını sağlamak, özellikle hükümetin doğal yükümlülüğüdür. Bu doğrultuda, özellikle istismarcının çocuk üzerinde otorite sahibi olması halinde, cinsel istismarı önlemek için tasarlanan ceza hukukunun etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak için tespit ve raporlama mekanizmaları temel önemdedir. Bir devlet, ödevlerini özel kurumlara ya da bireylere devretmekle ilkokullarda küçüklere yönelik yükümlülüklerinden kendisini muaf kılamaz. Çocuğun devlet onaylı eğitim seçeneklerinden birini seçmiş olması halinde de (ister Devlet Okulu, isterse ücretli okul ya da evde eğitim olsun), sadece çocuğun okul seçiminden dolayı kendisini pozitif yükümlülüklerinden kurtaramaz.

Bu nedenle Mahkeme, devletin yasal çerçevesinin ve özellikle de tespit ve raporlama mekanizmalarının bir Devlet Okuluna giden çocuklar için, devlet yetkililerinin bildiği ya da ilgili zamanda bilgi sahibi olmasının gerektiği cinsel istismar risklerine karşı etkili koruma sağlayıp sağlamadığına karar vermelidir. Davayla ilişkili olaylar 1973 yılında geçtiği için, başvurusunun davasında herhangi bir devlet yükümlülüğü, toplumun eğitim kurumlarında küçüklerin cinsel istismarı riskine ilişkin o zamandan bu yana kazandığı farkındalığı göz ardı ederek, o dönemin olgu ve standartlarına göre değerlendirilmelidir.

Başvurucunun LH tarafından cinsel olarak istismar edildiği veya uğradığı kötü muamelenin 3. maddenin kapsamına girdiği tartışmalı değildir. Ayrıca taraflar arasında, İrlanda'nın Avrupa'da emsalsiz olan tarihsel deneyiminin bir ürünü olan, devletin eğitimi sağladığı (müfredatın oluşturulması, öğretmenlere lisans verilmesi ve okulların finanse edilmesi), Devlet Okulları'nınsa günlük yönetimi sağladığı İrlanda ilköğretim sisteminin yapısına ilişkin küçük bir anlaşmazlık bulunmaktadır. Tarafların üzerinde anlaşamadıkları konu, devletin iç hukuk ve Sözleşme bakımından doğan yükümlülüğüdür.

Devletin sorumluluğunun belirlenmesi için, Mahkeme'nin, devletin ilgili dönemde başvuru gibi küçüklere yönelik cinsel istismar riskinin farkında olmasının gerekip gerekmediğini ve çocukları hukuk sistemi aracılığıyla bu tür kötü muamelelerden yetirince koruyup korumadığını incelemesi gerekir.

Mahkeme, devletin 1970'lerin öncesinde bu tür suçlara yönelik çok sayıdaki kovuşturma aracılığıyla, küçüklere karşı cinsel suç düzeyinin farkında olmasının gerektiğini tespit etmiştir. 1930'lardan 1970'lere değin çok sayıda rapor, İrlanda'da çocuklara karşı cinsel suçların kovuşturulma oranlarına ilişkin ayrıntılı istatistiki kanıtlar sunmuştur. 2009 Mayıs tarihli Ryan Raporu, çocukların yetişkinler tarafından cinsel olarak istismar edildiğine ilişkin 1970'lerden önce ve

1970'ler boyunca yetkililere yapılan şikayetleri ortaya çıkarmıştır. Bu rapor yalnızca ıslahevleri ve meslek okullarına odaklanmışsa da, Devlet Okullarında istismara ilişkin şikayetler de kaydedilmiştir.

Dolayısıyla devletin, küçük çocukların büyük çoğunluğunun eğitiminin kontrolünü devlet dışı aktörlere bırakırken, en azından devletin kontrolündeki bir kurumun yaptığı ya da ona iletilen herhangi bir kötü muamelenin tespit ve raporlama için etkili mekanizmalar oluşturarak, çocukları güvenliklerine yönelik potansiyel risklerden koruyan orantılı tedbir ve koruyucuları alması gerekirdi.

Fakat Hükümetin dayandığı yürürlükteki mekanizmalar etkili değildir. Devlet Okulları için 1965 Kuralları ve öğretmenler hakkında yapılan şikayetlerin izlemesi gereken uygulamanın ana hatlarını çizen 1970 tarihli Yönlendirici Not, devlet yetkililerinin, bir öğretmenin çocuklara yönelik muamelelerini izleme veya çocukları veya anne babaları kötü muameleye ilişkin şikayetlerini doğrudan bir devlet yetkilisine yapmaya teşvik etmeye ilişkin herhangi bir yükümlülüklerinin olduğundan bahsetmemektedir. Gerçekten de Yönlendirici Not, açıkça öğretmenler hakkındaki şikayetleri doğrudan devlet-dışı aktörlere, genellikle de başvurusunun durumunda olduğu gibi yereldeki rahibe yönlendirmiştir. Dolayısıyla 1971 ve 1973'te gerçekten başvurusunun okulunun yöneticisine LH hakkında şikayette bulunulmuşsa da, yönetici bunları herhangi bir devlet yetkilisinin bilgisine sunmamıştır. Benzer biçimde Hükümetin diğer dayanaklarından olan okul teftiş sistemi, müfettişler üzerinde bir öğretmenin çocuklara yönelik muamelelerini soruşturma ya da izleme yükümlülüğünün bulunduğu bahsetmemiştir; onların öncelikli görevi, eğitimin kalitesini ve akademik performansı denetlemek ve raporlamaktır. Başvurusunun okulunda görevli müfettiş, 1969'den 1973'e değin okula altı ziyaret gerçekleştirmiş olmasına rağmen, müfettişe LH hakkında hiçbir şikayette bulunulmamıştır. Aslında LH'nin eylemlerine ilişkin hiçbir şikayet, LH'nin emekli olduğu 1995 yılına değin müfettişe yapılmamıştır. Mahkeme, bir öğretmenin uzun bir süre boyunca 400'ün üzerinde istismar vakasında bulunmasına izin veren herhangi bir tespit ve raporlama sisteminin etkili olmadığı kanısına varmıştır.

1971 tarihinde yapılan şikayetin yeterli düzeyde ele alınmış olması halinde, iki yıl sonra başvurusunun aynı öğretmen tarafından aynı okulda istismar edilmesinin önüne geçilebileceği makul bir şekilde beklenebilirdi. Bunun yerine, gerçekleşen cinsel istismarın bilinen risklerine karşı etkili herhangi bir devlet denetim mekanizmasının yokluğu, devlet görevlisi olmayan yöneticinin daha evvelki cinsel istismar şikayetleri üzerine harekete geçmekte başarısız olması, daha sonra başvurusunun LH tarafından istismar edilmesi ve daha genel olarak da LH'nin aynı Devlet Okulundaki çok sayıda başka çocuğa yönelik uzun süreli ve ağır cinsel istismarıyla sonuçlanmıştır. Dolayısıyla devlet, başvurusuyu cinsel istismardan koruma pozitif yükümlülüğünün gereklerini yerine getirmemiştir.

Sonuç: ihlal edildiğine (on bire karşı altı oy).

(b) *Usul yönünden* – 1995 yılında Devlet Okulundaki bir çocuğun LH tarafından cinsel olarak istismar edildiğine ilişkin bir şikayet yapılır yapılmaz, bir soruşturma başlatılmış ve başvurusuya da bu çerçevede ifade verme fırsatı tanınmıştır. Soruşturma, LH'nin çok sayıda cinsel istismar iddiasıyla suçlanması, mahkum edilmesi ve hapsedilmesiyle sonuçlanmıştır. Başvurucu, LH'nin temsili suçlamalar bakımından mahkum edilmesine izin verilmesine ya da LH hakkında verilen cezaya itiraz etmemiştir.

Sonuç: ihlal edilmediğine (oybirliğiyle).

3. maddeyle bağlantılı olarak 13. madde: Başvurucu, devletin sorumluluğunu tespit edecek bir hukuk yoluna hak sahibidir. Buna göre, Hükümetin dayandığı diğer bireylere ve devlet dışı aktörlere karşı bulunduğu ileri sürülen hukuk yolları, başarı şanslarına bakılmaksızın, mevcut davada etkisiz olarak kabul edilmelidir. Aynı şekilde, 3. maddedeki usul güvenceleri bakımından merkezi de olsa, LH'nin mahkumiyeti 13. maddedeki anlamıyla başvuru için etkili bir hukuk yolu değildir.

Devlete karşı var olduğu ileri sürülen hukuk yolları bakımındansa, herhangi bir milli hukuk yolunun (devletin dolaylı sorumluluğu, devlete karşı doğrudan bir ihmal iddiasıyla dava açılması ya da anayasal bir haksız fiil davası) başvuru devletin kendisini istismardan korumakta başarısız olduğu yönündeki şikayeti bakımından etkili olduğu gösterilememiştir.

Sonuç: ihlal edildiğine (on bire karşı altı oy)

41. madde: Başvurucunun daha önceden aldığı tazminat ve LH'nin gelecekteki ödemelerine ilişkin belirsizlikler dikkate alınarak, maddi ve manevi zarar için 30.000 Euro tutarındaki toplam tazminat.

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
Yazı İşleri tarafından hazırlanmış bu özet Mahkeme'yi bağlamamaktadır.

İçtihat Bilgi Notları için [buraya](#) tıklayınız

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2014.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin resmi dilleri Fransızca ve İngilizce'dir. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır ve Mahkeme, kalitesi konusunda herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının veritabanı olan HUDOC üzerinden (<http://hudoc.echr.coe.int>) veya HUDOC'un bildirdiği başka veritabanları üzerinden yüklenebilir. Davanın isminin tamamen yazılması, yukarıdaki telif hakkıyla ilgili ifadeler kullanılması ve insan haklarına destek Fonu'na referans yapılması şartıyla ticari olmayan amaçlarla kullanılabilir. Bu çevirinin tamamını veya bir kısmını ticari amaçlarla kullanmak isteyen herkesin, bu durumu belirtilen adrese bildirmesi rica olunur: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2014.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.